

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Paweł Kołodziejski

Protokolant Dorota Szczerbiak

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej w Katowicach del do Prokuratury Krajowej Krzysztofa Urgacza,

w sprawie **J.C.**

podejrzanego z art. 200 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 5 marca 2025 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na niekorzyść

od postanowienia Sądu Rejonowego w Skierniewicach

z dnia 30 września 2022 r., sygn. akt II Kp 176/22,

utrzymującego w mocy postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej w Skierniewicach

z dnia 30 czerwca 2022 r., sygn. akt 4201-0.Ds.38.2021,

uchyla zaskarżone postanowienie, a sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Skierniewicach do ponownego rozpoznania.

Antoni Bojańczyk

Igor Zgoliński

Paweł Kołodziejski

[WB]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 30 czerwca 2022 roku, sygn. akt [...], prokurator Prokuratury Rejonowej w Skierniewicach umorzył śledztwo przeciwko J.C., podejrzanemu o to, że:

1. w okresie od lipca 2011 roku do 31 grudnia 2012 roku w miejscowości G. i K., woj. [...], działając w krótkich odstępach czasu, ze z góry powziętym zamiarem, co najmniej 4 krotnie doprowadził małoletnią E.R. (obecnie M.) poniżej 15-go roku życia do poddania się innej czynności seksualnej, polegającej na dotykaniu okolic intymnych małoletniej E.R. (obecnie M.), tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. - na podst. art. 322 § 1 k.p.k. - wobec niepopelnienia zarzucanego mu czynu;
2. w okresie od 2012 roku do maja 2015 roku w miejscowości G. i K., woj. [...], działając w krótkich odstępach czasu i ze z góry powziętym zamiarem, dwukrotnie doprowadził małoletnią M.R. poniżej lat 15 do obcowania płciowego w postaci seksu oralnego, a co najmniej kilkakrotnie doprowadził małoletnią M.R. poniżej 15-go roku życia do poddania się innej czynności seksualnej, polegającej na dotykaniu okolic intymnych małoletniej oraz wykonania innej czynności seksualnej polegającej na dotykaniu swojego penisa, tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. - na podst. art. 322 § 1 k.p.k. - wobec niepopelnienia zarzucanego mu czynu;
3. w okresie od lipca 2016 roku do 16 lipca 2021 roku w miejscowości K. i w S., woj. [...], działając w krótkich odstępach czasu, ze z góry powziętym zamiarem, co najmniej 4 krotnie doprowadził małoletnią W.R. poniżej 15 roku życia do poddania się innej czynności seksualnej, polegającej na dotykaniu okolic intymnych małoletniej W.R., tj. o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. - na podst. art. 322 § 1 k.p.k. - wobec niepopelnienia zarzucanego mu czynu.

Przedmiotowe postanowienie zaskarżone zostało przez pełnomocnika pokrzywdzonych E.M. i M.R. w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt LI oraz 1.2 oraz w pkt IV. Skarżący w środku odwoławczym zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na treść zaskarżonego postanowienia:
 - a) naruszenie art. 7 k.p.k., poprzez dowolną, a w konsekwencji błędną analizę materiału dowodowego, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, w konsekwencji:

- przyznania waloru wiarygodności wyjaśnieniom podejrzanego J.C. w zakresie, w jakim wskazał, iż zeznania obciążające go, a złożone przez pokrzywdzone E.R. (obecnie M.), M.R. oraz W.R. są wynikiem zemsty za sytuację na spotkaniu rodzinnym (chrzciny), które miało miejsce w wakacje 2021 roku, w toku którego miał on powiedzieć powyższym pokrzywdzonym prawdę „co o nich myśli”, po czym pokrzywdzone miały opuścić przyjęcie rodzinne i z tego powodu złożyć zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez J.C., gdy wyjaśnienia te są wzajemnie sprzeczne, a nadto niepoparte jakimikolwiek innymi dowodami, w tym zeznań pokrzywdzonych, a nadto zeznaniami pozostałych przesłuchanych świadków (członków rodziny), którzy nie potwierdzili aby takie zdarzenie w ogóle miało miejsce;
- przyznanie wiarygodności dowodom w postaci opinii biegłego psychologa A.T. oraz opinii biegłego psychologa J.S. sporządzonych celem ustalenia wiarygodności psychologicznej pokrzywdzonych E.R. (obecnie M.), M.R. i W.R. oraz świadka K.R., w zakresie wiarygodności psychologicznej, a nie przyznając wiarygodności dowodom w postaci opinii biegłego psychologa T.K., sporządzonych również celem ustalenia wiarygodności psychologicznej pokrzywdzonych, nie wskazując jakiegokolwiek argumentacji uzasadniającej tak dokonany wybór przez organ postępowania przygotowawczego;
- przyznanie wiarygodności dowodom w postaci opinii biegłego psychologa A.T. oraz opinii biegłego psychologa J.S. sporządzonych celem ustalenia wiarygodności psychologicznej pokrzywdzonych E.R. (obecnie M.), M.R. i W.R. w sytuacji, gdy powyżsi biegli wykroczyli poza swoje kompetencje i de facto dokonali analizy wiarygodności dowodów zgromadzonych w toku postępowania (zeznań pokrzywdzonych), co doprowadziło do nieuzasadnionego wniosku o braku wiarygodności psychologicznej pokrzywdzonych;
- przyznanie wiarygodności dowodom w postaci opinii biegłego psychologa A.T. oraz opinii biegłego psychologa J.S. sporządzonych celem ustalenia wiarygodności psychologicznej pokrzywdzonej M.R. w sytuacji, gdy opinie te uznać należy za nierzetelne, a to z uwagi na przejawiające się stwierdzenie, iż pokrzywdzona M.R. „nie ujawnia cech ofiary przemocy seksualnej” (tak opinia A.T.) czy też „opiniowana nie ujawnia cech ofiary przemocy na tle seksualnym. Nie

występuje u niej oziębłość, zamknięcie się na pożycie intymne (lęk, strach, unikanie seksu)”, w sytuacji gdy z zeznań P.M. - narzeczonego M.R. - będącego jednocześnie partnerem seksualnym pokrzywdzonej wynika, iż u M.R. można stwierdzić cechy ofiary przemocy seksualnej, a to z uwagi na przejawiającą się w zachowaniu pokrzywdzonej niechęć do odbycia stosunku seksualnego czy też jego przerywanie, tłumacząc to utratą ochoty;

- przyznanie zbyt dużej wagi opiniom biegłym w zakresie oceny wiarygodności psychologicznej zeznaniom pokrzywdzonym, w sytuacji gdy dowody te winny ocenione zostać z dużą dozą ostrożności - z uwagi na ich charakter i duży margines błędu - nie mogą stanowić więc dowodu decydującego o umorzeniu postępowania przygotowawczego, a winny zostać ocenione w zestawieniu z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie;

- przyznanie waloru wiarygodności zeznaniom świadka B.C. (żony podejrzanego J.C.) w zakresie jakim wskazała ona, iż podejrzany nie nadużywa alkoholu, nie stosuje wobec niej przemocy oraz w zakresie jakim określiła popęd seksualny podejrzanego jako mieszczący się w normie, w sytuacji gdy z zeznań pozostałych świadków (w tym świadka E.K.) jasno wynika, iż B.C. wielokrotnie żaliła się pozostałym członkom rodziny, że podejrzany J.C. nadużywa alkoholu, stosuje wobec B.C. przemoc fizyczną (co doprowadziło do wdrożenia w rodzinie procedury Niebieskiej Karty), a jego potrzeby seksualne są na ponadprzeciętnym, nadzwyczajnie wysokim poziomie (przykładowo podejrzany wrócił szybciej z pracy, aby tylko odbyć stosunek seksualny ze świadkiem, czy zdarł z niej koszulkę przed odbyciem z nią stosunku seksualnego);

b) naruszenie art. 172 k.p.k., poprzez niedokonanie przez organ prowadzący postępowanie konfrontacji biegłych opiniujących w zakresie wiarygodności psychologicznej pokrzywdzonych, celem wyjaśnienia sprzeczności wynikających z treści przedłożonych przez powyższych biegłych opinii, co do kluczowej kwestii, a to przedmiotowej wiarygodności psychologicznej pokrzywdzonych;

c) naruszenie art. 167 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zakresie jakim organ prowadzący postępowanie nie dopuścił dowodu z opinii biegłego seksuologa bądź zespołu biegłych psychologa, seksuologa i psychiatry celem określenia istnienia zaburzeń preferencji seksualnych podejrzanego J.C.:

d) naruszenie art. 322 § 1 k.p.k. poprzez błędne uznanie przez organ postępowania, iż podejrzany J.C. nie popełnił zarzucanych mu czynów szerzej opisanych w punktach 1.1. i 1.2. zaskarżonego postanowienia;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez przyjęcie, iż zachowanie podejrzanego J.C. nie wypełnia znamion przestępstw stypizowanych w art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k..

W konsekwencji ww. zarzutów skarżący wniósł o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do dalszego prowadzenia prokuratorowi Prokuratury Rejonowej w Skierniewicach, zobowiązując jednocześnie organ postępowania do:

- dokonania ponownej analizy zgromadzonego materiału dowodowego, która winna doprowadzić organ postępowania przygotowawczego do wniosku, iż podejrzany J.C. dopuścił się zarzucanego mu czynu z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. na szkodę pokrzywdzonych M.R. oraz E.R. (obecnie M.);
- ponownego przesłuchania świadka W.K. na okoliczność ustalenia, czy podejrzany J.C. wszczął awanturę w czasie chrzcin dziecka W.K., w toku której podejrzany miał, „wytknąć wszystko co myśli o E.R., M.R. i W.R.”, a nadto czy świadek W.K. wyraził aprobatę w zachowaniu powyższego podejrzanego, którą to miał wyrazić w czasie porządkowania sali, w której przedmiotowe chrzciny miały miejsce;
- dopuszczenia dowodu z opinii biegłego seksuologa bądź zespołu biegłych psychologa, seksuologa i psychiatry celem określenia istnienia zaburzeń preferencji seksualnych podejrzanego J.C.;
- doprowadzenia do konfrontacji wszystkich biegłych psychologów dotychczas ustanowionych, celem wyjaśnienia sprzeczności wynikających z treści przedłożonych przez powyższych biegłych opinii, co do kluczowej kwestii, a to przedmiotowej wiarygodności psychologicznej pokrzywdzonych;
- złożenia aktu oskarżenia przeciwko J.C.

Po rozpoznaniu środka odwoławczego postanowieniem z 30 września 2022 roku Sąd Rejonowy w Skierniewicach w sprawie o sygn. akt II Kp 176/22 utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie (k. 45-55 akt II Kp 176/22).

Od przedmiotowego postanowienia kasację wywiódł Prokurator Generalny. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k., art. 98 § 1 k.p.k. i w zw. z art. 458 k.p.k.. polegające na zaniechaniu dokonania przez Sąd Rejonowy w Skierniewicach prawidłowej, wszechstronnej kontroli odwoławczej orzeczenia organu I instancji oraz należytego rozważenia i ustosunkowania się do zarzutów pełnomocnika pokrzywdzonych zawartych w zażaleniu, w następstwie czego doszło do niezasadnego utrzymania w mocy postanowienia prokuratora Prokuratury Rejonowej w Skierniewicach z dnia 30 czerwca 2022 roku, zapadłego z rażącą obrazą art. 7 k.p.k. i art. 92 k.p.k., polegającą na dokonaniu oceny materiału dowodowego w sposób wybiórczy, z oparciem się jedynie na, dyskredytujących zeznania pokrzywdzonych, opiniach biegłych psychologów: A.T. oraz J.S. i pominięciem innych dowodów zgromadzonych w toku śledztwa, w szczególności zeznań pozostałych świadków oraz wynikających z nich istotnych dla sprawstwa podejrzanego okoliczności, co skutkowało niezasadnym umorzeniem postępowania przygotowawczego prowadzonego przeciwko J.C., podejrzanemu o czyny z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. na szkodę E.M. oraz M.R., na podstawie art. 322 § 1 k.p.k., wobec niepopelnienia zarzucanych mu czynów.

Prokurator Generalny zawnioskował o uchylenie zaskarżonego postanowienia w odniesieniu do podejrzanego J.C. i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Skierniewicach w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja okazała się zasadna, gdyż trafne pozostawały uwagi Prokuratora Generalnego co do uchybień w zakresie kontroli odwoławczej wyrażonej w postanowieniu Sądu Rejonowego w Skierniewicach z 30 września 2022 roku w sprawie o sygn. akt II Kp 176/22. Należy zaakcentować, że przepis art. 433 § 2 k.p.k., który znajduje swe zastosowanie także w przypadku nadzoru judykacyjnego nad postępowaniem przygotowawczym, nakazuje sądowi odwoławczemu, by w toku kontroli instancyjnej rozważył wszystkie wnioski i zarzuty podniesione w środku odwoławczym. Przepis art. 457 § 3 k.p.k. nakazuje z kolei, by w

uzasadnieniu orzeczenia sądu odwoławczego zawarto argumenty wskazujące na to, czym kierował się sąd wydając rozstrzygnięcie. To właśnie treść uzasadnienia zezwala wszakże na ocenę prawidłowości dokonanej kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia. Zrealizowanie obowiązków wynikających z treści art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. wymaga więc nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, lecz także rzetelnego, a więc wnikliwego, wyczerpującego, ustosunkowania się do każdego z zarzutów oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty zawarte we wniesionym środku odwoławczym za zasadne bądź też za bezzasadne (por. np. wyrok SN z 11 stycznia 2021, V KK 100/20, LEX nr 3112906, z 24 kwietnia 2018 r., V KK 384/17, OSNKW 2018, Nr 9, poz. 59; z 6 czerwca 2006 r., V KK 413/05, OSNKW 2006, Nr 7-8, poz. 76).

Mając na uwadze powyższe zgodzić się należało z autorem kasacji, iż kontrola odwoławcza dokonana w niniejszej sprawie przez Sąd Rejonowy w Skierniewicach była zbyt pobieżna. Wskazuje na to już zwykłe zestawienie złożonego przez pełnomocnika pokrzywdzonych środka odwoławczego z uzasadnieniem postanowienia Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 30 września 2022r. Treść tegoż uzasadnienia in genere sprowadza się do konstatacji o podzieleniu zapatrywania prokuratora oraz skomprimowanym zreferowaniu postępowania dowodowego. Odniesienia do zarzutów sformułowanych w zażaleniu są jedynie częściowe. Te, które są, uznać z kolei należy za dość powierzchowne. Nie wyjaśniają bowiem miarodajnie z jakich powodów zarzuty skarżącego uznano za niezasadne.

Przechodząc do uwag bardziej szczegółowych zauważyć trzeba, że Sąd Rejonowy w Skierniewicach nie odniósł się prawidłowo do zarzutu pełnomocnika dotyczącego naruszenia art. 7 k.p.k., a polegającego na przyznaniu wiarygodności dowodom w postaci opinii biegłego psychologa A.T. oraz biegłego psychologa J.S. w zakresie, w jakim biegli zanegowali występowanie u pokrzywdzonej M.R. cech ofiary przemocy seksualnej. Zarzut ten dotyczył rozbieżności pomiędzy jednoznacznymi wnioskami biegłych a okolicznościami podanymi przez świadka P.M. Aspekt ten został pominięty. Jest natomiast relewantny procesowo, gdyż

wydając opinie biegli nie dysponowali pełnym materiałem dowodowym. Podstawą ich wniosku było natomiast zawarte w protokole przesłuchania w charakterze świadka stwierdzenie pokrzywdzonej, iż przez molestowanie jej przez J.C. ma zniszczone życie seksualne ze swoim partnerem, a jednocześnie brak wyjaśnienia co to realnie znaczy, skoro współżyje ze swoim partnerem (vide: protokół przesłuchania M.R., k. 24 akt o sygn. [...] (akta II Kp 211/21) oraz k. 98 akt o sygn. [...] (akta 11 Kp 249/21); opinia psychologiczna, k. 205 akt o sygn. [...]). Biegli nie dysponowali natomiast zeznaniami świadka P.M. i nie wzięli stąd ich pod uwagę, podczas gdy wyjaśnia w nich wzmiankowane okoliczności. Zeznania te są więc miarodajne dla wyjaśnienia ww. kwestii i winy zostać wzięte pod uwagę przez biegłych.

Co więcej, sąd a quo w zasadzie nie odniósł się do zarzutu naruszenia art. 7 k.p.k., polegającego na przyznaniu wiarygodności wyjaśnieniom podejrzanego J.C. w zakresie, w jakim wskazał, iż powodem złożenia przez E. M., M.R. oraz W.R. obciążających go zeznań była zemsta pokrzywdzonych za to, że na spotkaniu rodzinnym miał powiedzieć pokrzywdzonym „co o nich myśli”, po czym pokrzywdzone miały opuścić to przyjęcie, w sytuacji, gdy powyższe nie zostało w żaden sposób poparte jakimikolwiek innymi dowodami, w tym zeznaniami świadków, w szczególności samych pokrzywdzonych. Zarzut ten został w uzasadnieniu postanowienia z dnia 30 września 2022r. potraktowany lakonicznie, bo tylko jednozdaniowo. Rażąco narusza to standard wynikający z treści art. 457 § 3 k.p.k.

Analogicznie sytuacja kształtuje się w przypadku zarzutu naruszenia art. 7 k.p.k., polegającego na przyznaniu waloru wiarygodności zeznaniom świadka B.C., która wskazała, iż podejrzany nie nadużywa alkoholu, nie stosuje wobec niej przemocy oraz w zakresie, w jakim określiła popęd seksualny męża jako mieszczący się w normie. Należy tu wziąć bowiem pod uwagę także treści zeznań innych świadków (vide: zeznania świadka E.M. — k. 24 akt o sygn. [...] (akta II Kp 211/21), k. 41-42 akt o sygn. [...]; zeznania świadka R.R. - k. 49-50 akt o sygn. [...]; zeznania świadka K.M.-k. 54-55 akt o sygn. [...]; zeznania świadka E.K. - k. 70-72 akt o sygn. [...]). Wynika z nich, że B.C. uprzednio relacjonowała, że J.C. jest seksoholikiem i ma duże potrzeby seksualne. Należało zatem zestawzić ze sobą te

wzajemne sprzeczne depozycje procesowe i dopiero w oparciu o tak zgromadzony materiał dowodowy ocenić wiarygodność zeznań B.C.

W sposób tożsamy ocenić należy zarzut naruszenia art. 7 k.p.k., dotyczący przyznania waloru wiarygodności opinii biegłego psychologa A.T. oraz opinii biegłego psychologa J.S., sporządzonych w celu ustalenia wiarygodności psychologicznej depozycji E.R., M.R. i W.R. oraz zarzutu naruszenia art. 167 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim organ prowadzący postępowanie nie dopuścił dowodu z opinii biegłego seksuologa bądź zespołu biegłych psychologa, seksuologa i psychiatry, celem określenia istnienia zaburzeń preferencji seksualnych podejrzanego J.C. Sąd odwoławczy te zarzuty po prostu pominął.

Już tylko wyżej wskazane mankamenty wiodą do wniosku, iż Sąd Rejonowy w Skierniewicach uchybił regułom rzetelnej kontroli odwoławczej podczas rozpoznawania zażalenia od postanowienia prokuratora Prokuratury Rejonowej w Skierniewicach z 30 czerwca 2022 roku, sygn. akt [...] o umorzeniu śledztwa. W konsekwencji doszło do rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 98 § 1 k.p.k. i w zw. z art. 458 k.p.k., co posiadało istotny wpływ na treść orzeczenia sądu. Podczas ponownego rozpoznania zażalenia pełnomocnika pokrzywdzonych Sąd Rejonowy w Skierniewicach uwzględni zatem wyżej wyrażone zapatrywania, a dokonując wszechstronnej, rzetelnej i wnikliwej kontroli odwoławczej wyda orzeczenie będące wolne od dotychczasowych mankamentów. Pomocne przy tym okazać się także mogą uwagi Prokuratora Generalnego, poczynione w kasacji pod adresem postanowienia prokuratora Prokuratury Rejonowej w Skierniewicach z 30 czerwca 2022 roku.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

Antoni Bojańczyk

Igor Zgoliński

Paweł Kołodziejski

[WB]

[r.g.]